

บทที่ 4

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายที่จะศึกษาความเครียดของพ่อแม่ของเด็กปัญญาอ่อนที่มีระดับความรุนแรงของอาการแตกต่างกัน วิธีการวิจัยครั้งนี้ได้ใช้การสำรวจ การรวบรวมและเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามมาตรฐาน QRS-SF ที่ผู้วิจัยนำมาแปลและปรับปรุงให้เหมาะสมเพื่อใช้ศึกษาวัดความเครียดในพ่อและแม่ของเด็กดังกล่าว การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้สนใจนำเอาตัวแปรความรุนแรงของอาการ (ระดับ IQ) เพศ และอายุของเด็กมาศึกษาด้วยเพื่อต้องการทราบผลว่า พ่อแม่ของเด็กปัญญาอ่อนต่างระดับความรุนแรง ต่างระดับอายุ และเพศต่างกัน จะมีระดับความเครียดแตกต่างกันหรือไม่ จากผลการหาค่ามัชฌิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีของ Dunn แล้ว สามารถอธิบายผลการวิจัยตามสมมติฐานที่เสนอไว้ ดังนี้

สมมติฐานที่ 1 ความเครียดของพ่อแม่ของเด็กปัญญาอ่อนที่มีความรุนแรงมากกว่า มีระดับความเครียดสูงกว่าพ่อแม่ของเด็กปัญญาอ่อนที่มีความรุนแรงน้อยกว่า

ผลการวิจัยครั้งนี้สนับสนุนสมมติฐานที่ตั้งไว้กล่าวคือ คะแนนความเครียดของพ่อแม่ที่มีลูกปัญญาอ่อนระดับรุนแรงกับพ่อแม่ที่มีลูกปัญญาอ่อนระดับเบาบาง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P < .01$) แสดงว่า ความแตกต่างของระดับความรุนแรงของอาการมีผลทำให้ระดับคะแนนความเครียดของพ่อแม่ที่มีลูกปัญญาอ่อนระดับรุนแรง กับที่มีลูกปัญญาอ่อนระดับเบาบางแตกต่างกัน เมื่อพิจารณาค่ามัชฌิมเลขคณิตจากตารางที่ 4 จะพบว่าระดับคะแนนความเครียดของพ่อแม่เด็กปัญญาอ่อนระดับรุนแรงสูงกว่าระดับคะแนนความเครียดของพ่อแม่เด็กปัญญาอ่อนระดับเบาบาง

ผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ Crnic, Friedrich and Greenberg 1983 : 125-133, Dyson and Fewell 1986 : 25, Walker, Ford and Donald 1987 : 239, Beckman-Bell 1981, Cummings 1976, Cumming Bayley and Rie 1966, Faber 1959, Fothring and Creal 1974, Friedrich and Feridrich 1981 อ้างถึงใน Beckman 1983 : 150 ที่กล่าวว่า สภาพความรุนแรงของอาการจะเป็นตัว

กระตุ้น ที่ก่อให้เกิดการตอบสนอง และนำไปสู่ความเครียด กล่าวคือ เด็กปัญญาอ่อนระดับรุนแรง เป็นบุคคลที่ต้องพึ่งพา และต้องได้รับการดูแลจากผู้อื่น บางรายอาจมีความพิการทางร่างกาย หรือพยาธิสภาพของโรคอื่น ๆ ร่วมด้วย (Dunn 1963 : 165) ทำให้พ่อแม่ต้องมีภาระในการดูแลลูกเพิ่มขึ้น บางรายแม่อาจต้องลาออกจากงานเพื่ออยู่ดูแลลูก และอาจมีผลกระทบต่อสภาวะทางเศรษฐกิจของครอบครัว จากสาเหตุดังกล่าวนี้ล้วนเป็นตัวเสริมให้เกิดความเครียดที่เพิ่มขึ้นได้ทั้งสิ้น (Myers, Lindenthal and Pepper 1974, Khon 1973 อ้างถึงใน Patterson 1983 : 240-255) เด็กปัญญาอ่อนระดับเบาบางเป็นบุคคลที่สามารถช่วยเหลือตัวเองในกิจวัตรประจำวัน และสามารถเข้าเรียนในชั้นเรียนหรือโรงเรียนที่จัดขึ้นเป็นพิเศษได้ มีการพัฒนาความสามารถทางสติปัญญาสูงสุดได้เท่ากับเด็กอายุ 9-10 ปี การพึ่งพาผู้อื่นมีน้อย ทำให้ภาระรับผิดชอบของพ่อแม่ที่มีลูกปัญญาอ่อนระดับเบาบางมีน้อยกว่า จึงเป็นเหตุให้ระดับคะแนนความเครียดของพ่อแม่ที่มีลูกปัญญาอ่อนระดับรุนแรงสูงกว่าระดับคะแนนความเครียดของพ่อแม่ที่มีลูกปัญญาอ่อนระดับเบาบาง และการวิจัยครั้งนี้ยังพบว่า ระดับความเครียดของพ่อแม่ที่มีลูกปัญญาอ่อนระดับรุนแรงกับเด็กปัญญาอ่อนระดับปานกลาง ระดับคะแนนความเครียดของพ่อแม่ที่มีลูกปัญญาอ่อนระดับปานกลางกับเด็กปัญญาอ่อนระดับเบาบาง ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จากผลการวิจัยครั้งนี้สามารถอธิบายได้ว่า การที่ระดับคะแนนความเครียดของพ่อแม่ที่มีลูกปัญญาอ่อนระดับรุนแรงกับระดับคะแนนความเครียดของพ่อแม่ที่มีลูกปัญญาอ่อนระดับปานกลาง ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติอาจเป็นเพราะ เด็กปัญญาอ่อนทั้งสองระดับมีช่วงวัยที่ต้องให้การดูแลอย่างใกล้ชิดคล้ายคลึงกัน กล่าวคือ เด็กปัญญาอ่อนระดับรุนแรงเป็นเด็กที่ช่วยเหลือตัวเองได้น้อย การพัฒนาความสามารถทางสติปัญญาสูงสุดได้เท่ากับเด็กอายุ 2-3 ปี ซึ่งต้องได้รับการดูแลเอาใจใส่อย่างใกล้ชิดไปตลอดชีวิต สำหรับเด็กปัญญาอ่อนระดับปานกลาง (พอฝึกฝนได้) เป็นเด็กที่พอช่วยเหลือตัวเองได้ดีพอควร ซึ่งเด็กมักจะต้องได้รับการช่วยเหลือจากพ่อแม่ในเรื่องการช่วยกระตุ้นทางด้านพัฒนาการ เพราะในช่วงแรกของชีวิต (แรกเกิดถึง 3 ปี) เด็กจะมีพัฒนาการช้ากว่าเด็กปกติมาก ในระยะนี้พ่อแม่ต้องให้ความช่วยเหลือและดูแลอย่างใกล้ชิด เช่นเดียวกับพ่อแม่ของเด็กปัญญาอ่อนระดับรุนแรง จึงทำให้ระดับคะแนนความเครียดของพ่อแม่ในเด็กทั้งสองระดับ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติและจากผลการวิจัยที่พบว่าระดับคะแนนความเครียดของพ่อแม่ที่มีลูกปัญญาอ่อนระดับปานกลางกับระดับคะแนนความเครียดของพ่อแม่ที่มีลูกปัญญาอ่อนระดับเบาบาง ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นั้น สามารถอธิบายได้ว่า เป็นเพราะเด็กทั้ง 2 ระดับสามารถดูแลตนเองในกิจวัตรประจำวัน

สามารถช่วยเหลือและป้องกันตัวเองในสภาพแวดล้อมทั่ว ๆ ไปได้ อีกทั้งยังสามารถเข้าเรียนในชั้นเรียนหรือโรงเรียนที่จัดเป็นพิเศษได้ทั้ง 2 ระดับ (Dunn 1963 : 53-178, Coleman 1980 : 467) (ดังรายละเอียดที่เสนอในบทที่ 1) จึงเป็นเหตุให้ระดับความเครียดของพ่อแม่ที่มีลูกปัญญาอ่อนระดับเบาบางและระดับความเครียดของพ่อแม่ที่มีลูกปัญญาอ่อนระดับปานกลางไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

สมมติฐานที่ 2 พ่อแม่ของเด็กปัญญาอ่อนที่มีลูกเพศหญิง มีระดับความเครียดสูงกว่าพ่อแม่ของเด็กปัญญาอ่อนเพศชาย

ผลการวิจัยครั้งนี้ไม่สนับสนุนสมมติฐานที่ตั้งไว้กล่าวคือ คะแนนความเครียดของพ่อแม่ที่มีลูกปัญญาอ่อนเพศหญิงกับที่มีลูกปัญญาอ่อนเพศชาย ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติซึ่งได้ผลสอดคล้องกับงานวิจัยของ Dyson and Fewell (1986 : 25-34) ที่พบว่า เพศของเด็กไม่มีอิทธิพลต่อความเครียดของพ่อแม่ ดังรายละเอียดที่เสนอในบทที่ 1

ผลการวิจัยครั้งนี้สามารถอธิบายได้ว่า เพศของเด็กที่ต่างกันไม่มีอิทธิพล หรือส่งผลให้ระดับความเครียดของพ่อแม่ที่มีลูกปัญญาอ่อนเพศหญิง และเพศชาย แตกต่างกัน เหตุที่ผู้วิจัยสนใจศึกษาเปรียบเทียบตัวแปรเพศก็เพราะคาดคะเนจากตัวแปรว่าความแตกต่างของเพศเด็ก อาจส่งผลต่อความห่วงใยของพ่อแม่ที่มีต่อลูกปัญญาอ่อนเพศหญิงมากกว่าลูกปัญญาอ่อนเพศชาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งสังคมไทย แต่เนื่องจากผู้วิจัยทำการศึกษากับกลุ่มตัวอย่างที่นำลูกมาศึกษาเฉพาะในโรงเรียนเขตเมืองหลวงเท่านั้น ไม่ได้ศึกษาในเขตชนบท และในกลุ่มตัวอย่างที่ผู้วิจัยทำการศึกษาคือ นักเรียนโรงเรียนราชานุกูล โรงเรียนปัญญาุดีกร และสถาบันแสงสว่างซึ่งเป็นโรงเรียนที่จัดขึ้นสำหรับนักเรียนปัญญาอ่อน เมื่อเด็กอยู่ในโรงเรียนจะได้รับการดูแลเอาใจใส่จากคุณครูอย่างทั่วถึงและให้อยู่แต่ภายในบริเวณโรงเรียน เด็กจะไม่ได้รับอนุญาตให้ออกนอกบริเวณโรงเรียนโดยลำพัง ยามเด็กกลับบ้านหรือมาโรงเรียนจะต้องมีผู้ปกครอง หรือรถของโรงเรียนมารับ-ส่งเสมอ ดังนั้นปัญหาการข่มขืนและกระทำชำเราเด็กปัญญาอ่อนเพศหญิง ขณะที่เด็กอยู่ไกลจากพ่อแม่และแม่จึงลดลงในสังคมเมืองหลวงอันตรายที่อาจเกิดขึ้นกับเด็กผู้ชายมีมากขึ้น ดังเช่น การถูกล่วงให้ไปเป็นพวกมัชฌาขึ้น, หลอกลวงให้ติดยาเสพติดด้วยวิธีต่าง ๆ เป็นต้น (สุพิตรา สุภาพ 2521 : 139) สิ่งนี้กล่าวมานี้ จึงอาจมีผลทำให้ความห่วงใยของพ่อแม่ที่มีต่อลูกปัญญาอ่อนเพศหญิงและลูกปัญญาอ่อนเพศชายแตกต่างกันไม่มากนัก จึงเป็นเหตุให้ระดับความเครียดของพ่อแม่ที่มีลูกปัญญาอ่อนเพศหญิงและที่มีลูกปัญญาอ่อนเพศชาย แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

สมมุติฐานที่ 3 พ่อแม่ของเด็กปัญญาอ่อนที่มีลูกอายุน้อย มีระดับความเครียดสูงกว่า
พ่อแม่ของเด็กปัญญาอ่อนที่มีลูกอายุมาก

ผลการวิจัยสนับสนุนสมมุติฐานที่ตั้งไว้ กล่าวคือ ระดับคะแนนความเครียดของพ่อแม่ที่มีลูกปัญญาอ่อนวัยเด็กตอนต้นกับระดับคะแนนความเครียดของพ่อแม่ที่มีลูกปัญญาอ่อนวัยรุ่นตอนกลาง ระดับคะแนนความเครียดของพ่อแม่ที่มีลูกปัญญาอ่อนวัยเด็กตอนต้นกับระดับคะแนนความเครียดของพ่อแม่ที่มีลูกวัยรุ่นตอนปลาย และระดับคะแนนความเครียดของพ่อแม่ที่มีลูกวัยรุ่นตอนต้นกับคะแนนความเครียดของพ่อแม่ที่มีลูกวัยรุ่นตอนปลาย แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P < .05$)

ผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับการศึกษาของ Friedrich and Friedrich (1981 : 511 - 533), Bradshaw and Lawton (1978) Cummings (1976), Cummings และคณะ (1966), Dorner (1973), Schonell and Watts (1958) อ้างถึงใน Dyson and Fewell 1986 : 31 ที่พบว่าพ่อแม่ที่มีลูกปัญญาอ่อนวัยทารก วัยเด็กตอนต้นมีความรู้สึกเครียดอย่างรุนแรงมากกว่าเด็กวัยอื่น ๆ และความเครียดจะเพิ่มขึ้นอีกครั้งเมื่อลูกเข้าสู่วัยรุ่นตอนต้น

สามารถอธิบายได้ว่า การที่พ่อแม่ที่มีลูกปัญญาอ่อนวัยเด็กตอนต้นมีความเครียดมากกว่าพ่อแม่ที่มีลูกปัญญาอ่อนวัยรุ่นตอนกลาง และวัยรุ่นตอนปลาย เป็นเพราะว่าพ่อแม่ของเด็กปัญญาอ่อนวัยเด็กตอนต้นอยู่ในช่วงระยะเวลาของการปรับตัวในการเรียนรู้ และเข้าใจต่อสภาพความล่าช้าทางพัฒนาการของลูก ซึ่งต้องให้ความช่วยเหลือดูแลและเอาใจใส่ลูกอย่างใกล้ชิดเป็นพิเศษ ต้องพาลูกไปกระตุ้นพัฒนาการที่หน่วยกระตุ้นพัฒนาการของโรงพยาบาลหรือศูนย์อนามัยต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ และเด็กวัยนี้เป็นวัยที่ช่วยเหลือตัวเองในเรื่องต่าง ๆ ได้น้อยมาก อีกทั้ง พ่อแม่ที่มีลูกปัญญาอ่อนวัยเด็กตอนต้น ยังต้องปรับตัวให้เข้ากับความรู้สึกของตัวเองต่อการที่ต้องมีลูกปัญญาอ่อน บางคนจะรู้สึกโกรธในโชคชะตาของตนเอง หรือรู้สึกว่าตนถูกรุกรานตามสนอง และบางคนอาจมีความรู้สึกว่าโลกช่างโหดร้ายต่อเขา (Featherstone 1980:49 อ้างถึงใน Thurman and Widerstone 1985:222 นอกจากนี้ยังต้องปรับตัวให้เข้ากับแนวความคิดของสังคม ที่มองเห็นว่าคนพิการหรือคนปัญญาอ่อนเป็นผู้ไร้ประโยชน์ (สุนัตรา สุภาพ 2521 : 94) จะเห็นได้จากการแสดงความรังเกียจหรือความสงสารจนเกินเหตุ (วัลลภ ตั้งคณาภิรักษ์ 2531 : 3) จึงเป็นธรรมดาที่พ่อแม่ของเด็กปัญญาอ่อนวัยเด็กตอนต้นจะรู้สึกห่วงใยและรู้สึกเครียดมากกว่าเด็กวัยรุ่นตอนกลางและวัยรุ่นตอนปลาย ซึ่งเป็นวัยที่เด็กสามารถช่วยเหลือตัวเองได้ดีพอควร สามารถฝึกงานและประกอบอาชีพโรงงานอารัักษ์ได้ แม้จะมีปัญหาด้านพฤติกรรมอยู่บ้างก็ตาม และพ่อแม่ของเด็กปัญญาอ่อนวัยรุ่น

ตอนกลางและวัยรุ่นตอนปลายอยู่ในช่วงที่สามารถปรับตัวเข้ากับสภาพความล่าช้าทางพัฒนาการของเด็กยอมรับผิดชอบต่อสภาพความพิการของเด็ก และสภาพสังคม ได้ดีขึ้น สิ่งทีกล่าวมานี้ ล้วนเป็นเหตุที่ทำให้ระดับความเครียดของพ่อแม่ที่มีลูกปัญญาอ่อนวัยเด็กตอนต้น กับระดับความเครียดของพ่อแม่ที่มีลูกปัญญาอ่อนวัยรุ่นตอนกลางและตอนปลาย แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (P>.05)

จากผลการวิจัยที่พบว่าพ่อแม่เด็กปัญญาอ่อนวัยรุ่นตอนต้น มีระดับความเครียดสูงกว่าพ่อแม่ของเด็กปัญญาอ่อนวัยรุ่นตอนปลาย ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับการศึกษาของ Friedrich and Friedrich (ดังที่กล่าวในข้างต้น) กับการศึกษาของ Wikler (1986 : 703-706) ที่พบว่าช่วงเปลี่ยนขั้นพัฒนาการของเด็กปัญญาอ่อน (ช่วงวัยรุ่นตอนต้น วัยผู้ใหญ่ตอนต้น) จะสัมพันธ์กับระดับความเครียดของพ่อแม่ที่เพิ่มขึ้น เพราะโดยธรรมชาติแล้ว เด็กปัญญาอ่อนจะมีการเปลี่ยนแปลงและการเจริญเติบโตต่อเนื่องเหมือนเด็กปกติทั่วไป มีขั้นตอนของชีวิตที่คล้ายคลึงกัน (แตกต่างกันเพียงรายละเอียดบางส่วน) ความเครียดที่เกิดขึ้นอาจเกี่ยวข้องกับช่วงต่อของชีวิต (narrow life state) หรือ ช่วงเปลี่ยนขั้นของพัฒนาการก็ได้ เพราะเด็กปัญญาอ่อนที่อย่างเข้าสู่วัยรุ่นร่างกายจะมีการเปลี่ยนแปลงทางสรีรวิทยา เริ่มเข้าสู่วัยเจริญพันธุ์ เด็กผู้หญิงเริ่มมีประจำเดือน ทำให้พ่อแม่ห่วงใยมาก อีกทั้งยังต้องสอนวิธีการปฏิบัติตนให้ เขาสามารถช่วยเหลือตัวเองในเรื่องนี้ได้ ในเด็กผู้ชายก็จะมี การเจริญเติบโตทางร่างกายและอารมณ์ซึ่ง เหล่านี้ล้วนแต่ส่งผลให้ระดับความเครียดของพ่อแม่เด็กปัญญาอ่อนวัยรุ่นตอนต้นสูงกว่าระดับความเครียดของพ่อแม่เด็กปัญญาอ่อนวัยรุ่นตอนปลาย